

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Dub. VI. De Testibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

DUBIUM VI.

De Testibus.

Suppono, ad legitimam & plenam in iudicio probationem, requiri duos testes, eosq; debere. 1. Externo sensu percepisse id, de quo testatur. 2. De eodem facto & crimine, cum iisdem circumstantiis, deponere; alioqui erunt testes tantum singulares, ut vocant, qui non faciunt plenam probationem. 3. Esse omni exceptione majores, in quibus scilicet nulla desideretur conditio, quo minus testari possint, juxta versum vulgarem:

*Conditio, sexus, ætas, discretio, fama,
Et fortuna, fides, in testibus illa requiruntur.*

Hinc à testando rejiciuntur, 1. Servi, 2. Mulieres. 3. Minores 20. annis, in criminalibus; in civilibus autem impuberes. 4. Inimici. 5. Sanguine juncti, & domestici exceptis quibusdam casibus, apud *Less.* l. 24. cap. 3. n. 38. 6. Infames. 7. Perjuri. 8. Socii criminis. 9. Personæ inopes, & viles. 10. Deliri, & semisati: ex quibus tamen ii, qui solo jure positivo ad testandum sunt inhabiles, possunt admitti in criminibus exceptis. Quo supposito:

Quæritur I. An, & quando teneatur quis testari.
II. Ad quid teneatur, qui non vult testari, aut qui falsa est testatus?

Resp. I. Non tenetur quis testari, nisi vel ex charitate, cum ita necessarium est; ad averendum grande malum proximi; aut reipub. vel ex præcepto, cum Judex, seu superior habens potestatem,
ita

ita legitimè præcipit. In quo ultimo casu, si fugias, aut occultes te, antequam ad testandum citaris, non peccabis contra iustitiam; ideoque nec teneris restituere, ut contra multos docet, *Valent. & Less.* Ratio, quia tibi necdum est præceptum, quod autem jus nascatur ex tuo testimonio, id ex præcepto oritur. Imò et si sit communis sententia, ad restitutionem teneris eum, qui à Judice citatus fugit, vel testimonium fraude declinavit, cum sit efficax & moralis causa, ut Judex sententiam ferat in alterius damnum: non tamen est improbabile, quod docet *Mol. & Less.* non teneris. Ratio, quia citatio intimata non inducit obligationem iustitiæ, sed tantum obedientiæ: proindeque non comparens, contumax tantum est, & inobediens, non autem injustus, *Less. l. 2. c. 17. & 30. v. Bonac. Laym. l. cc.*

Resp. II. Etiam legitimè & juridicè interrogatus, non teneris testari sequentibus casibus. 1. Si scias rem ex confessione. 2. Si accepisti sub secreto naturali, ut consiliarius, advocatus, medicus, &c. modo tamen non sit necessarium ad magnum Reipublicæ, vel proximi malum avertendū: tunc enim licet tale secretum detegere, etiamsi jurasses te nulli dicturum; quia tale juramentum non obligat, cum jure naturæ tenearis ad contrarium. *vid. Laym. c. 4. n. 9.* 3. Si ex testimonio, tibi vel tuis, imminet notabile damnum; nisi tamen damnum publicum, vel privatum alienum prævaleat, ut notat *Card. de Lugo, de just. d. 39. num. 10.* Unde communiter non teneris testari contra cōsanguineum. 4. Si à viris non sat fide dignis accepisti

pisti: tunc enim potes te habere, ac si nihil scires.
 5. Si factum intellexisti per injuriam, v.g. aperien-
 do literas, cogendo alium ad revelationem, &c.
Laym. l. 3. tr. 6. c. 4. n. 5. Mol. d. 5. n. 5. 6. Si alter pro-
 babiliter in facto non peccaverit, vel propter i-
 gnorantiam, vel quia rem aliquam accepit in oc-
 cultam compensationem debiti, ex quo tanquam
 de fure inquiratur. Ratio, quia mens Judicis est,
 inquirere de delicto. v. *Az. 3 p. 1. uli. c. 27. Fill. Bon.*
d. 10. q. 3 p. 3. Laym. l. c.

Resp. III. Qui sciens falsum testatus est, per
 quod alteri fuit efficax causa damni, tenetur ad
 impeditiorem, vel reparationem omnium damno-
 rum, quæ causantur. Item tenetur revocare cum
 pari suo damno, & periculo etiam vitæ, si Reus
 de ea periclitetur, & putetur revocando aliquid
 effecturus. Ita communiter. Ratio, quia in damno
 æquali, potius habenda est ratio innocentis, vid.
dub. seq. a. 1.

Dixi I. *Sciens*: quia si ex ignorantia, inadverten-
 tia, aut oblivione inculpabili, falsum est testatus,
 et si teneatur impedire, si possit, non tamen ad re-
 stitutiorem, etiam si Reus damnatur. Ratio, quia
 neque tenetur ex re accepta, neque delicto.

Dixi II. *Causa efficax*: quia si à parte rei falsum
 illud testimonium nihil effecisset, v.g. quia per fal-
 sa testimonia aliorum, jam tota causa damni erat
 data, ita ut Judex ex hoc testimonio nihil fuerit
 motus, ad nihil tenebitur. *Less. l. 2. c. 30 & Laym. l.*
1. s. c. 8. & alii.

Testis peccat. 1. Si affirmet quod ignorat. 2. Si
 veritatem, quam debebat celare, aperiat. 3. Si
 se

se occultet, ne rogetur, casu quo tenetur testari.
Si iudici iustè interroganti non obediat. §. Si pro-
tium pro dicenda veritate accipiat.

DUBIUM VII.

De Reo.

ARTICULUS I.

*An, & quando Reus teneatur fateri
veritatem?*

Resp. I. Si non interrogetur legitime, non tenetur fateri suum crimen, sed potest Judicem eludere, vel ambiguis verbis, vel etiam negando, cum aliqua restrictione, & in bono sensu, ut mendacium absit. Ratio, quia tunc Judex non habet jus interrogandi, aut obligationem imponendi Reo. Ita Less. Laym. tr. 6. l. 3. c. 5. Bon. d. 10. q. 3. p. 2. Unde resalves.

I. Reus non tenetur fateri crimen suum. 1. Si Judex non sit legitimus. 2. Si à seipso litis processum inchoet sine prævia accusatione, saltem virtuali. 3. Si non præcessit semiplena probatio, nec infamia, nec manifesta criminis indicia extent. Ratio, quia in his Judex non interrogat legitime. 4. 7. r. Less. Fill. Laym. Bon. ll. cc. Card. de Lugo d. 40. n. 1.

II. Nec tenetur, si dubitet, an Judex legitime interroget: quia non tenetur parere cum gravi suo damno, nisi constet superiorem posse præcipere. Ita Less. Fill. Laym. l. c. Sanch. l. 6. consil. c. 3. d. 31. Sal. C. de Lugo, & c. contra Sylv. Bon. & alios.

III.